

QQS SOLIG'INING DAVLAT BYUDJETIDAGI AHAMIYATI.

Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li

e-mail: alisherjumanazarov086@gmail.com

tel nomer: +99891 239 23 22

Ushbu tezisda Har bir davlatning iqtisodiy barqarorligi va rivojlanishi uning byudjet tizimiga bevosita bog'liq bo'lib, byudjetning asosiy daromad manbalari o'rtasida soliq tizimi alohida o'rin tutadi. Soliq tizimining samarali ishlashi davlatning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni saqlash uchun muhim omildir. Shu nuqtai nazardan, Qo'shimcha qiymat solig'i (QQS) davlat byudjetining asosiy daromad manbalaridan biri sifatida alohida ahamiyatga ega. QQS, ayniqsa rivojlanayotgan va o'rta darajadagi iqtisodiy tizimlarga ega davlatlar uchun nafaqat davlat moliyasini ta'minlash, balki iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda ham muhim vosita hisoblanadi. QQS tizimi o'zining oddiyligi va keng qamrovli tabiati bilan boshqa soliqlardan ajralib turadi. Tovarlar va xizmatlar iste'molining har bir bosqichida soliqning to'lanishi, tizimning adolatli va samarali ishlashini ta'minlaydi, shu bilan birga iqtisodiy faoliyatni yanada shaffof va samarali qiladi. QQS solig'i mamlakatlarning byudjetlarini to'ldirishda barqaror daromad manbai bo'lib, davlatga o'z ijtimoiy va infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda katta yordam beradi. Mazkur tezisda QQS solig'ining davlat byudjetidagi ahamiyati va uning iqtisodiyotdagi o'rnini, shuningdek, soliq tizimining mustahkamlanishi va byudjet daromadlarini oshirishdagi roli tahlil qilinadi. QQS tizimining samarali ishlashi nafaqat davlat moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi, balki ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda turli imkoniyatlar yaratish uchun muhim sharoitlarni taqdim etadi. Tezisda QQS solig'ining ahamiyatini tushunish va uning davlat byudjetidagi o'rnini baholash orqali davlat moliyaviy siyosatini takomillashtirish bo'yicha takliflar keltiriladi.

QQS (Qo'shimcha qiymat solig'i) soliq tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, tovarlar va xizmatlarning ishlab chiqarishdan iste'moligacha bo'lgan jarayonidagi qiymat qo'shilishi asosida olinadi. Bu soliq tizimi butun iqtisodiyotda

keng qamrovli bo'lib, har bir ishlab chiqarish bosqichida to'langan soliqni keyingi bosqichda chiqariladigan tovar yoki xizmat narxidan ajratish imkonini beradi. QQS tizimi butun iqtisodiy jarayonni qamrab olgani uchun davlatga barqaror soliq yig'imlarini taqdim etadi va bu mablag'lar davlat byudjetining asosiy daromad manbalaridan biri bo'ladi.

QQS solig'ining iqtisodiyotga ta'siri o'zining oddiyligi va keng tarqalganligi bilan ham alohida ahamiyatga ega. Soliqni to'lash jarayoni to'g'ridan-to'g'ri iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilar orasida taqsimlanadi. Har bir bosqichda ishlab chiqaruvchi yoki savdogar oxirgi iste'molchidan to'langan QQS miqdorini qaytaradi, ammo oxirgi iste'molchi bu soliqni to'laydi. Bu tizim davlatga barqaror soliq yig'implari va iqtisodiy faoliyatni tartibga solish imkonini beradi.

QQS davlat byudjeti uchun muhim soliq manbai hisoblanadi. Shu nuqtada, davlatning iqtisodiy rivojlanishiga qo'shadigan hissasi katta. QQS solig'ining to'lovchilari sonining kengligi va uning barcha iste'molchilar tomonidan to'lanishi uni davlat byudjeti uchun juda barqaror daromad manbaiga aylantiradi. Bu, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda muhim, chunki QQS davlatning ijtimoiy va infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish uchun zarur bo'lgan mablag'larni taqdim etadi.

QQS solig'ining ahamiyati, uning to'lanish tartibi va daromadlarining barqarorligi bilan bog'liq. Shunday qilib, QQS davlat byudjeti uchun ma'lum bir daromadni kafolatlaydi, chunki u barcha iqtisodiy sub'ektlar tomonidan to'lanadi. Bu davlatni turli ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda faoliyat yuritish uchun zarur mablag'lar bilan ta'minlash imkonini beradi. Masalan, ta'lim, sog'liqni saqlash, infratuzilma qurilishi va davlat xizmatlarini taqdim etish uchun QQS daromadlari muhim manba bo'ladi.

QQS solig'ining byudjetdagi o'rni faqatgina to'lanadigan soliqning miqdori bilan emas, balki uning barqarorligi bilan ham bog'liq. QQS tizimi, boshqa soliqlarga qaraganda, iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga nisbatan kam sezgir bo'lishi bilan ajralib turadi. Masalan, agar iqtisodiyot o'sish davrida bo'lsa yoki qisqacha inqirozdan chiqsa, QQS daromadlari barqaror bo'lishi mumkin, chunki iste'molchilar tobora ko'proq

tovarlar va xizmatlar iste'mol qilishni davom ettiradilar. Bu soliqni davlat uchun barqaror daromad manbaiga aylantiradi.

Barqaror QQS tizimi davlatga o'z byudjetini rejalashtirishda katta yordam beradi, chunki soliq yig'implari oldindan taxmin qilinishi mumkin. Bu esa davlatning ijtimoiy va iqtisodiy loyihalarini moliyalashtirishni soddalashtiradi va uzoq muddatli rivojlanish rejalari uchun zarur mablag'larni taqdim etadi. QQS tizimi iqtisodiyotni tartibga solishda ham samarali vosita bo'lib, iqtisodiy inqirozlar, moliyaviy krizislar yoki boshqa tashqi tahdidlarga qarshi himoya qiladi.

QQS, davlat byudjetining asosiy manbalaridan biri sifatida, davlatning iqtisodiy siyosatini amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi. U davlatning xarajatlarini amalga oshirishda, shu jumladan, ijtimoiy yordamlar, sog'liqni saqlash, ta'lim va boshqa asosiy xizmatlarni taqdim etishda yordam beradi. QQS tizimi nafaqat davlat moliyasining barqarorligini ta'minlaydi, balki iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Davlat byudjeti ko'plab iqtisodiy va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan mablag'larni taqdim etadi. Masalan, infratuzilma, sog'liqni saqlash va ta'lim sohalaridagi loyihalarni moliyalashtirish uchun QQS yig'implari asosiy manba hisoblanadi. Agar QQS tizimi samarali ishlasa, davlat ijtimoiy ehtiyojlarni qondirish uchun zarur bo'lgan mablag'larni ta'minlashda muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin. Bu esa uzoq muddatda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

QQS solig'ining davlat byudjeti uchun muhimligini tan olish bilan birga, uning ba'zi qiyinchiliklari ham mavjud. Bular, ayniqsa, iqtisodiy rivojlanishning turli bosqichlarida yoki soxta hujjatlar orqali QQSning to'lanishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shuningdek, QQSning ortiqcha yuklanishi kichik va o'rta biznes uchun iqtisodiy qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Shunday qilib, QQSning davlat byudjeti uchun ahamiyatini oshirish, unga doir tizimning shaffofligini va samaradorligini ta'minlash, shuningdek, firibgarliklar va soxta hujjatlarning oldini olish zarur.

QQS tizimini optimallashtirish va uning samaradorligini oshirish uchun soliq siyosatini takomillashtirish zarur. Davlat, shuningdek, QQS to'lovchilari uchun

yengilliklar yaratish, ularni to'lash jarayonlarini soddalashtirish va soliqni samarali yig'ish uchun yangi usullarni joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rishi kerak.

QQS solig'ining davlat byudjetidagi o'rni juda muhimdir. Bu soliq davlatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi va iqtisodiy o'sish, ijtimoiy xizmatlar, infratuzilma va boshqa muhim loyihalarni amalga oshirish uchun zarur mablag'larni yaratadi. QQS tizimi iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishda samarali vosita bo'lib, davlatning moliyaviy xavfsizligini oshiradi. Shu bilan birga, soliq tizimining shaffofligini ta'minlash, firibgarlikni kamaytirish va kichik biznes uchun yengilliklar yaratish orqali QQS tizimining samaradorligini oshirish muhimdir. Bu chora-tadbirlar orqali QQS solig'i davlat byudjetining barqaror va samarali manbaiga aylanishi mumkin. QQS solig'ining davlat byudjetidagi o'rni faqatgina davlatning moliyaviy ehtiyojlarini qondirish bilan cheklanmaydi, balki u iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga ham ta'sir ko'rsatadi. QQS tizimi soliqning to'lanishi jarayonida har bir ishlab chiqarish bosqichida qiymat qo'shilishi uchun soliq olinadi, bu esa iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi. QQS, ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda davlat byudjetining asosiy daromad manbalaridan biri sifatida, iqtisodiy o'sish va investitsiyalarni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. QQS solig'i mamlakatda keng qo'llanilishi orqali iqtisodiy faoliyatni shaffoflashtiradi va soliq to'lovchilarni samarali boshqarishda yordam beradi. Bu, o'z navbatida, mamlakatda o'sayotgan bozorlar va yangi tadbirkorliklarni qo'llab-quvvatlashga olib keladi. QQSning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli muhimdir, chunki bu soliq tizimi ko'plab sektorlar bo'yicha daromadlarni to'lashni ta'minlaydi va shu bilan davlatning ijtimoiy va infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish uchun zarur mablag'larni yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Pulatova, M., & Rafieva, M. (2024). Soliqlar va soliq tizimini optimallashtirish. *Journal of science-innovative research in Uzbekistan*, 2(10), 29-33.
2. Djoxon o'g'li, X. K., & Shodiyarovich, X. A. (2024). SOLIQLARNING IQTISODIY MOHIYATI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(35), 88-91.

3. Vahobov, A. V., & Jo'rayev, A. S. (2009). Soliqlar va soliqqa tortish. *Darslik-T.: Sharq*, 448.
4. Qizi, E. N. S. (2024). QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'IDA NOLLI STAVKANI QO'LLASHNING ASOSLIGI. *Eurasian Journal of Technology and Innovation*, 2(2), 93-95.